

ВІДГУК
офіційного опонента кандидата юридичних наук,
доцента Бідняк Ганни Сергіївни
на дисертацію Лісіцького Андрія Валерійовича
«ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС
РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ,
ВЧИНЕНИХ ШЛЯХОМ ПІДПАЛУ»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача в цілому.

Актуальність теми дисертації. Пожежі є найбільш руйнівними стихійними лихами, що не лише завдають матеріальних збитків, а й призводять до людських жертв. Вони можуть виникати через різні причини, однією з яких є навмисний підпал. Ефективне розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу, є запорукою досягнення завдань кримінального провадження та однією з важливих умов їх запобігання. Особливого значення це набуло після нападу росії на Україну. За сучасних умов життя нашої держави, відсічі збройної агресії РФ, запровадженням з 24 лютого 2022 року в Україні воєнного стану, розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу, набуло особливої актуальності. Як відмічає автор у роботі, за даними Офісу Генерального прокурора, станом на березень 2023 року зареєстровано 72 189 злочинів агресії та воєнних злочинів за період повномасштабного вторгнення Росії на території України. Значну частину воєнних злочинів вчинено шляхом підпалу.

Саме тому, необхідні нові, удосконалені підходи до виконання поставлених завдань згідно з міжнародними та європейськими стандартами правоохоронної діяльності.

Кримінальні правопорушення, вчинені шляхом підпалу, завжди викликали особливий суспільний резонанс, привертали увагу теоретиків у наукових дослідженнях, а протидія цим кримінальним правопорушенням

була пріоритетом для практиків. З початком повномасштабної війни РФ, вчиненням злочинів агресії та воєнних злочинів шляхом підпалу проблематика набула гостроти. Перед правоохоронними органами України постало важливе завдання щодо виявлення, фіксації кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу, вилучення криміналістично значущої інформації, проведення досудового розслідування для досягнення завдань кримінального судочинства. Саме використання спеціальних знань за різними галузями і формами реалізації має сприяти швидкому, повному й ефективному виконанню поставлених завдань і розслідуванню кримінальних правопорушень.

З огляду на зазначене, можна констатувати, що існує потреба в комплексному дослідженні використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу, зокрема і в таких дисертаціях як робота Лісіцького Андрія Валерійовича, виконана під керівництвом Чорноус Юлії Миколаївни.

Актуальність роботи підкреслюється й тим, що дисертаційне дослідження виконано відповідно до Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2021 року, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 року № 942; Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018–2021 роки, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 779-р, і Плану заходів на 2021 рік з реалізації Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018–2021 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 331-р. Дослідження здійснено відповідно до Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 року № 1023-р; Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки, затвердженої наказом МВС України від 11 червня 2020 року № 454; Основних напрямів

наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 роки (рішення Вченої ради від 26 грудня 2017 року, протокол № 28).

Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 12 листопада 2020 року (протокол № 22), уточнено на засіданні Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 25 жовтня 2022 року (протокол № 14), зареєстровано Координаційним бюро Національної академії правових наук України (№ 707, 2021 рік).

Оформлення дисертації. За результатами вивчення дисертації та наукових публікацій Лісіцького Андрія Валерійовича, зарахованих за темою дисертації, можна стверджувати, що наукова праця оформлена згідно з нормативними вимогами, передбаченими для такого виду робіт, написана державною мовою з дотриманням наукового стилю. Положення, висновки та пропозиції, що містяться у науковій праці, в цілому характеризуються аргументованістю і послідовністю. У роботі не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікацій. Висновки до розділів та загальні висновки відповідають сутності розглянутих питань і відзначаються чіткістю викладених думок.

Повнота викладу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Результати наукового дослідження апробовано на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та опубліковано в 13 наукових публікаціях, п'ять з яких – статті у журналах, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття – в іноземному науковому виданні, сім тез наукових доповідей, опублікованих за результатами участі в міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, засіданнях круглих столів. Саме тому, можемо констатувати, що Андрій Валерійович не формально підійшов до виконання основних вимог, а основні положення дисертації в достатній мірі розкриті в представлених публікаціях.

Дисертація становить самостійне дослідження, усі сформульовані в дисертації положення та висновки ґрунтуються на власних дослідженнях. Окремі положення дисертації викладено в статтях «Спеціальні знання у кримінальному провадженні: поняття, зміст, форми реалізації під час розслідування кримінальних правопорушень», «Особливості організації розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу», підготовлених у співавторстві (особистий внесок автора – 50 %, 0,5 друк. арк.). Для аргументації окремих положень було використано праці інших науковців, на які зроблено відповідні посилання.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає, зокрема в тому, що обґрунтовано необхідність і висвітлено особливості використання спеціальних знань для встановлення елементів криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу: пожежно-технічних, вибухотехнічних знань, знань з криміналістичного дослідження зброї та слідів її використання (з метою встановлення способу вчинення кримінального правопорушення); пожежно-технічних, електротехнічних, будівельно-технічних знань (під час з'ясування обстановки вчинення кримінального правопорушення); товарознавчих, економічних, екологічних знань (щодо такого елементу криміналістичної характеристики, як предмет посягання); трасологічних знань, знань із криміналістичного дослідження матеріалів, речовин і виробів (для висвітлення слідової картини події); судово-медичних, психологічних та психіатричних знань (з метою дослідження особи правопорушника й особи потерпілого).

Науковий інтерес представляє обґрунтування автором необхідності стандартизації проведення огляду місця події під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу, що відповідає сучасним вимогам науки і практики, з огляду на те, що на нормативно-

правовому рівні визначено обставини, які має бути зафіксовано під час огляду місця події, особливості досліджуваних об'єктів, а процес фіксації повинен відбуватися відповідно до типового бланка протоколу огляду місця події (наведеного за змістом Порядку спільних дій Національної поліції України, ДСНС та Експертної служби МВС України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами, затвердженого наказом МВС України від 24 липня 2017 року № 621, а також згідно ДСТУ ISO 21043-2:2021 Криміналістика. Частина 2. Виявлення, фіксування, вилучання, транспортування та зберігання об'єктів), ураховуючи індивідуальні особливості об'єкта огляду;

Важливими є обґрунтування щодо наукових положень та практичних рекомендації щодо використання спеціальних знань під час організації розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу: охоплюючи діяльність із реагування на подію; прийняття рішення про залучення спеціальних знань; визначення завдань застосування спеціальних знань; координації діяльності суб'єктів, які володіють спеціальними знаннями; використання отриманих даних; організації залучення експерта та призначення судової експертизи тощо. Використання спеціальних знань під час організації розслідування є її обов'язковою складовою, сприяє пізнанню події кримінального правопорушення, є підґрунтям подальшого ефективного досудового розслідування та судового розгляду.

Варті уваги вимоги, яким повинні відповідати спеціальні знання, що залучають до кримінального провадження під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу (наукова обґрунтованість; практична цінність; відповідність сучасному стану розвитку науки й техніки; становлять систему знань, умінь, навичок і досвіду, набутого внаслідок їх застосування; спрямованість на забезпечення процесу доказування; використання з метою досягнення завдань кримінального провадження тощо).

Безумовно, вагомими є криміналістичні рекомендації щодо проведення типових судових експертиз під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу, зокрема криміналістичних.

Слушними та значущими для можливості використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу є й інші положення та висновки представленого дисертаційного дослідження.

Наукова обґрунтованість результатів проведених здобувачем досліджень.

Структура дисертації ґрунтується на комплексному підході щодо дослідження проблем використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу.

Робота містить анотацію, перелік умовних позначень, вступ, три розділи, що мають вісім підрозділів, висновки, список використаних джерел (186 найменувань на 22 сторінках) і шість додатків на 55 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 298 сторінок, із них основний текст – 204 сторінок.

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначено її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, мету і завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, окреслено емпіричну базу дослідження, зазначено відомості про апробацію результатів дослідження та практичне значення його результатів, публікації автора та структуру дисертації (стор. 18-31).

У **першому розділі дисертації «Теоретико-правові засади дослідження використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу»** автором приділено увагу На підставі ґрунтовного вивчення праць учених обґрунтовано необхідність здійснення наукового дослідження, виокремивши актуальні питання для першочергового опрацювання.

Систематизовано нормативно-правові акти, які регламентують розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу, і використання спеціальних знань у кримінальному провадженні відповідно до чотирьох груп залежно від рівня та сфери регулювання правовідносин.

Запропоновано класифікацію форм спеціальних знань залежно від використання їх результатів у доказуванні під час кримінального провадження щодо кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу. Виокремлено: процесуальну форму; змішану форму, яка має довідково-консультаційний характер; непроцесуальну форму використання спеціальних знань. Розглянуто особливості їх використання за сучасних умов.

У другому розділі дисертації «Використання спеціальних знань для вирішення організаційно-тактичних завдань розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу» розкрито Сформовано основи криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу, обґрунтовано важливість використання спеціальних знань для встановлення її елементів.

Аргументовано, що використання спеціальних знань у різних формах і з різних галузей знань дає змогу виконати низку завдань під час формування криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу. Зокрема, їх використовують як спеціальні: 1) під час з'ясування характеру предмета посягання: товарознавчі, економічні, екологічні знання; 2) з метою характеристики обстановки вчинення кримінального правопорушення: пожежно-технічні, електротехнічні, будівельно-технічні знання; 3) для з'ясування способу вчинення кримінального правопорушення: вибухотехнічні знання, знання з криміналістичного дослідження зброї та слідів її використання; 4) з метою формування слідової картини події: трасологічні знання, знання з криміналістичного дослідження матеріалів, речовин і виробів; 5) з метою встановлення та вивчення особи потерпілого та правопорушника: судово-медичні, психологічні та психіатричні знання.

Встановлено, що організація розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу, крім низки завдань, пов'язаних із реагуванням і своєчасним виїздом на місце події, документуванням кримінального правопорушення, забезпечення ефективної роботи слідчо-оперативною групою, налагодження систематичного обміну інформацією, контролю за діяльністю та аналізу її результатів, матеріального, науково-технічного, кадрового й іншого ресурсного забезпечення, об'єктивно включає під час реалізації перелічених та інших завдань і використання спеціальних знань з різних галузей у різних формах.

У третьому розділі дисертації «Використання спеціальних знань під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій у процесі розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу» детально зосереджено увагу на використанні спеціальних знань під час проведення огляду місця події в процесі розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу. Розглянуто основні засади використання спеціальних знань під час проведення інших слідчих (розшукових) дій у процесі розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу. Крім цього, приділена увага основній формі використання спеціальних знань – проведенню судових експертиз під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу (стор. 147-205).

Зауважено, що типовими слідчими (розшуковими) діями, які проводять під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу, з використанням спеціальних знань, є: огляд, зокрема огляд місця події, допит, обшук, залучення експерта й проведення експертизи.

Надано криміналістичні рекомендації щодо проведення обшуку із залученням спеціаліста, який може допомогти виявити знаряддя та засоби підпалу та ін. Відшукують усі речі та предмети, які пов'язані з імовірним підозрюваним і можуть надати необхідну інформацію (одяг та його частини, ганчірки зі слідами паливно-мастильних речовин, документи, зокрема зі

слідами горіння, тощо). Увагу зосереджено на тактичних прийомах виявлення та фіксації тайників щодо обшукуваних об'єктів.

Виокремлено перспективні напрями розвитку судової експертизи в кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу: вивчення закономірностей формування та розвитку наявних видів судових експертиз, розширення їх можливостей; зміцнення підґрунтя теорії судової експертизи; напрацювання та вдосконалення засобів, методів і методик експертної діяльності; розроблення програмного забезпечення судових експертиз; прогнозування процесів, що відбуваються в експертній практичній діяльності, і завдань наукових досліджень у галузі судової експертизи.

Отже, виходячи з аналізу основної частини дисертації, можемо дійти висновку, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею. Матеріали дисертації достатньо відображені в наукових публікаціях автора. Дисертація підготовлена державною мовою, до її оформлення принципових зауважень у офіційного опонента немає.

Висновки повністю відповідають отриманим результатам, завданням та меті дисертаційного дослідження.

Список використаних джерел складається з 186 посилань на реферовані джерела в вітчизняних і міжнародних виданнях, наукові огляди та керівництва.

При написанні роботи здобувач опрацював *достатній масив джерел*, що охоплює як законодавчі акти, так і наукові публікації. Особливо імпонує використання джерел іноземною мовою.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є *переконливими*. При їх обґрунтуванні дисертантом використано не лише правові та наукові джерела, а й емпіричні матеріали.

Наукова обґрунтованість результатів проведених здобувачем досліджень забезпечується різноманітністю опрацьованої джерельної бази, емпіричною базою, веденням коректної полеміки, використанням вдало підібраних методів пізнання, логікою викладення матеріалу, яка дозволила автору виконати поставлені завдання.

Нормативну основу дослідження становлять Конституція України, Кримінальний кодекс України та інші закони України та окремих зарубіжних держав, а також підзаконні нормативно-правові акти України.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні й аналітичні матеріали МВС України, Національної поліції України, Експертної служби МВС України, Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), Офісу Генерального прокуратора, Державної судової адміністрації України за 2018–2022 роки; дані, отримані внаслідок вивчення 90 кримінальних проваджень, досудове розслідування в яких здійснювалося підрозділами Національної поліції України протягом 2018–2022 років (п. 5 ч. 2 ст. 115 КК України, ч. 2 ст. 194 КК України, ч. 2 ст. 252 КК України, ст. 270 КК України, ст. 294 КК України); 42 акти про пожежу, складені працівниками ДСНС протягом 2018–2022 років; 30 висновків експертів Експертної служби МВС України, 23 висновки експертів Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України за результатами проведення пожежно-технічної та інших видів експертиз; результати анкетувань 103 слідчих, 45 спеціалістів-криміналістів Національної поліції України. Емпіричні дослідження проводили в усіх регіонах України. Використано власний практичний досвід автора на різних посадах наглядово-профілактичної діяльності й оперативного реагування ДСНС та захисника в кримінальних провадженнях досліджуваної категорії.

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Мета дисертаційного дослідження полягає у формуванні теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо використання спеціальних знань під час проведення розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу.

Для досягнення зазначеної мети здобувачем у повному обсязі виконано такі *завдання*:

- розглянуто стан наукового дослідження проблем використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу;
- визначено правові засади розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу, і використання спеціальних знань під час кримінального провадження;
- сформульовано визначення поняття, проаналізувати зміст і форми використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу;
- окреслено особливості використання спеціальних знань для встановлення елементів криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу;
- з'ясовано засади використання спеціальних знань у процесі організації розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу;
- висвітлено специфіку використання спеціальних знань під час проведення огляду місця події в процесі розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу;
- охарактеризовано особливості використання спеціальних знань під час проведення інших слідчих (розшукових) дій у процесі розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу;

– встановлено засади й виокремити особливості проведення судових експертиз під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу.

Ефективне виконання зазначених завдань відбулося завдяки вдало підібраній *методології* та вмілому її застосуванню.

Досягнення поставленої мети стало можливим завдяки системі загальнонаукових та спеціальних методів, які дозволили оптимально врахувати особливості об'єкта і предмета дослідження, зокрема: методи формальної логіки (аналіз, синтез, дедукція, індукція, аналогія, абстрагування) – для з'ясування змісту розглядуваних питань (у всіх розділах дисертації); спеціально-правові методи, передусім порівняльно-правовий – під час вивчення норм матеріального та процесуального права, наукових категорій, визначень і підходів (у всіх розділах дисертації); історико-правовий – у процесі тлумачення крізь призму наукових поглядів і положень чинного законодавства основних термінів, що використані в дисертації («спеціальні знання», «кримінальні правопорушення, вчинені шляхом підпалу», «розслідування» (підрозділи 1.2, 1.3)); системно-структурний – для формулювання організаційно-тактичних завдань слідчого в процесі використання спеціальних знань під час досудового розслідування (розділ 2); метод системного аналізу – у контексті визначення напрямів діяльності з удосконалення процесу використання спеціальних знань з окремих галузей під час проведення слідчих (розшукових) дій (розділ 3); статистичний – з метою підтвердження теоретичних висновків даними державної та відомчої статистики, узагальнення результатів вивчення емпіричних джерел (у всіх розділах дисертації); соціологічний – для підтвердження наукових висновків даними анкетування слідчих, спеціалістів-криміналістів Національної поліції України (у всіх розділах дисертації).

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що викладені й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено та може бути використано в:

– *правозастосовній діяльності* – задля вдосконалення досудового розслідування шляхом використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу, підвищення ефективності судово-експертного забезпечення (акт впровадження Головного слідчого управління Національної поліції України від 13 грудня 2022 року; акт впровадження Експертної служби МВС України від 10 лютого 2023 року);

– *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Криміналістика», «Розслідування кримінальних правопорушень», підвищення кваліфікації слідчих Національної поліції, судових експертів Експертної служби МВС України та інших категорій практичних співробітників, підготовки навчально-методичних праць (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 06 лютого 2023 року).

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

Вивчення змісту дисертації свідчить і про окремі положення, які мають дискусійний характер чи вимагають додаткового обґрунтування під час захисту. Зокрема:

1. За результатами проведених досліджень здобувач обґрунтовує класифікацію форм спеціальних знань залежно від використання в доказуванні їх результатів під час кримінального провадження:

1) процесуальна форма: залучення спеціаліста до проведення слідчих (розшукових) дій; надання письмового пояснення спеціаліста як додатка до протоколу слідчої (розшукової) дії; надання висновку спеціаліста в кримінальних провадженнях про кримінальні проступки; залучення експерта та проведення судових експертиз; допит експерта під час судового розгляду;

2) змішана форма, яка має довідково-консультаційний характер: висновки ревізій, акти перевірок; акти про пожежу, звіти про причини виникнення пожежі, складені спеціалістом з дослідження пожеж;

3) непроцесуальна форма: попередні експрес-дослідження слідів кримінального правопорушення; перевірка за криміналістичними обліками й інформаційно-довідковими базами; усні консультації спеціаліста; використання власних спеціальних знань слідчим, дізнавачем, прокурором, суддею, захисником (с. 27-28 дисертації, с. 89 дисертації).

Однак, слід зауважити, що не всі форми використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу, знайшли своє достатнє висвітлення. Зокрема, не розкритими повністю чи частково за змістом дисертації залишилися такі форми використання спеціальних знань як: надання письмового пояснення спеціаліста як додатка до протоколу слідчої (розшукової) дії; надання висновку спеціаліста в кримінальних провадженнях про кримінальні проступки; допит експерта під час судового розгляду. Доцільно почути думку здобувача, які причини обумовили таке «нерівномірне» висвітлення питання щодо форм використання спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу та коротко охарактеризувати вказані вище окремі форми використання спеціальних знань.

2. За змістом підрозділу 3.3. здобувач, зважаючи на сучасні тенденції розвитку науки і практики, виокремлює перспективні напрями розвитку інституту судової експертизи в кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу, до одного із яких належить «вивчення закономірностей формування та розвитку наявних видів судових експертиз, розширення їх можливостей; зміцнення основи теорії судової експертизи; розроблення та вдосконалення засобів, методів і методик експертної діяльності...» (с. 202 дисертації). Хотілося б почути думку здобувача щодо шляхів вирішення вказаних актуальних завдань.

3. Характеризуючи емпіричну базу дослідження, здобувач зазначає про результати узагальнення 90 кримінальних проваджень, досудове розслідування в яких здійснювалося підрозділами Національної поліції

України протягом 2018–2022 років (п. 5 ч. 2 ст. 115 КК України, ч. 2 ст. 194 КК України, ч. 2 ст. 252 КК України, ст. 270 КК України, ст. 294 КК України). Однак, для підвищення репрезентативності отриманих висновків, варто було б деталізувати якісні характеристики опрацьованих кримінальних проваджень, географію дослідження, а у додатках до дисертації більш розлого надати узагальнену інформацію про основні отримані результати.

Однак, підсумовуючи викладене вище, слід зауважити, що вказані дискусійні положення водночас підкреслюють актуальність досліджуваної проблематики та **не впливають** на позитивне враження від рецензованої наукової праці.

Лісіцький Андрій Валерійович є перспективним молодим дослідником, який проаналізувавши теоретичний, практичний і законодавчий матеріал, сформулював на цій основі слушні висновки, які є помітним внеском у такі науки як криміналістика, кримінальне, кримінальне процесуальне право, кримінологія тощо.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація *Лісіцького Андрія Валерійовича* на тему: *«Використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом підпалу»* за актуальністю, ступенем новизни представлених результатів, їх наукової обґрунтованості, повноти викладення в опублікованих наукових працях, рівнем виконання поставленого наукового завдання та володіння методологією наукової діяльності відповідає вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Рецензована робота відповідає галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування

рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор – *Лісіцький Андрій Валерійович* заслуговує на присудження *ступеня доктора філософії* з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**доцент кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент**

Ганна БІДНЯК

Засвідчую підпис Ганни БІДНЯК

Проректор

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

Заслужений юрист України,

доктор юридичних наук, професор

« 08 » 05 2023р.

Лариса НАЛИВАЙКО